

CZU: 004:316.77

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5779540>

IMPACTUL NOILOR TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE ASUPRA PROCESULUI DE COMUNICARE

Silvia MACHIDON

Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol este abordată problema privind influența noilor tehnologii informaționale asupra procesului de comunicare. Sunt analizate conceptele comunicare, societate informațională, tehnologii informaționale și comunicaționale etc., fiind evidențiate concomitent și unele caracteristici ale acestora. Se atrage atenție asupra avantajelor și dezavantajelor tehnologiilor informaționale în procesul de comunicare, în general, și în domeniul educației, în special.

Cuvinte-cheie: *comunicare, societate informațională, tehnologii informaționale și comunicaționale, avantajele și dezavantajele TIC în procesul de comunicare.*

THE IMPACT OF NEW INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE COMMUNICATION PROCESS

This article addresses the issue of new technologies impact on the communication process. It analyses the concept of communication, information, and communication technologies, etc. and at the same time, it highlights some of their characteristics. Attention is drawn to the advantages and disadvantages of information technologies in relation to the communication process in general and in the field of education in particular.

Keywords: *communication, information society, information and communication technologies, advantages and disadvantages of ICT in the communication process.*

Introducere

Trăim într-o societate dominată de schimbare, cu impact asupra modului de viață și de gândire al oamenilor. Societatea în care trăim este dependentă de comunicare; or, aceasta se impune ca condiție și necesitate a existenței societății. Ritmul dezvoltării tehnologiilor în ultima perioadă, care susțin societatea informațională, este accelerat de convergența noilor tehnologii ale informației și comunicației și a necesităților. În contextul schimbărilor globale și din învățământ, școala promovează o educație de calitate într-un mediu sigur, favorabil învățării, în care fiecărui elev îi sunt asigurate condiții de siguranță fizică și psihologică, starea de bine, unde fiecare găsește cheia dezvoltării unei personalități armonioase, autonome și creative, în funcție de interesele, motivațiile personale, adaptând oferta educațională a școlii la cerințele comunității în vederea asigurării șanselor egale de educație și de orientare școlară și profesională. Finalitatea presupune ca elevii să gândească critic, să înțeleagă, să fie inovatori, să ia decizii, să comunice eficient și să relaționeze.

În acest deceniu al secolului XXI se constată schimbări majore în comportamentul și relațiile interumane generate de dezvoltarea tehnologiilor digitale. Indiferent de frecvența și intensitatea aplicării tehnologiilor de comunicare moderne, abilitățile de comunicare ale indivizilor sunt niște factori importanți pentru succesul în cadrul oricăror activități, procese. Dezvoltarea abilităților de comunicare, formarea competențelor de comunicare asigură succesul în relații, întărește echipele, inspiră performanțe ridicate, îmbunătățește cultura organizațională.

În contextul problemei de cercetare privind conexiunea inversă ca factor de comunicare managerială eficientă la nivel instituțional, vom afirma că tehnologiile moderne facilitează procesul de comunicare, asigurând relație, raport între membrii unei organizații, un feedback, chiar dacă acesta este oferit prin intermediul mijloacelor informaționale.

Conștientizarea avantajului tehnologiilor moderne în procesul de comunicare la nivel instituțional a constituit premisă pentru noile direcții de a valorifica utilizarea TIC în asigurarea interrelaționării și interconectării.

Conceptul de comunicare

„La început a fost cuvântul” – această afirmație biblică indică cel mai convingător contribuția cuvântului în evoluția omului, societății, științei. Este greu să ne imaginăm o lume fără comunicare – fără a ști ceea ce oamenii gândesc sau fără a ne împărtăși propriile gânduri. Astfel, comunicarea este un proces esențial de menținere a legăturilor interumane, care stă la baza organizării sociale. Oamenii percep cuvântul „comunicare” ca pe un schimb de mesaje, idei, impresii între două sau mai multe persoane.

În literatura de specialitate nu a fost identificată încă o definiție universală, valabilă pentru conceptul de comunicare. Diversitatea definițiilor date comunicării și caracterul lor incomplet a condus, inevitabil, la interpretări care produc suficientă confuzie. Comunicarea este definită de către majoritatea specialiștilor ca un proces prin care un emițător transmite o informație receptorului prin intermediul unui canal, cu scopul de a produce asupra receptorului anumite efecte.

Comunicarea este un proces intenționat de transfer de informație și înțelesuri între indivizi, grupuri, niveluri sau subcomponente organizaționale și organizații în întregul lor [1, p.21].

În încercarea de a conferi comunicării o nuanță de rigoare, Școala de la Palo Alto a formulat principii (axiome) ale comunicării. Câteva dintre acestea sunt:

- „comunicarea este inevitabilă” sau „noncomunicarea este imposibilă”; conform acestui principiu, tot omul comunică, orice comportament are valoare comunicațională, indiferent dacă există sau nu indici, semne sau semnale;
- „comunicarea se dezvoltă pe două planuri: planul conținutului și planul relației. Primul oferă informații, iar al doilea oferă informații despre informații”;
- „comunicarea se bazează atât pe informație în formă digitală (procesată de sistemul nervos central), cât și pe informație analogical (procesată de sistemul neurovegetativ)” [2, p.1].

Scopul comunicării este cel de informare, motivare, convingere, instruire, încurajare, iar obiectivul comunicării este cel al creării unei modalități prin care mesajele să fie receptate: auzite, citite, înțelese, acceptate. Din cele afirmate mai sus putem concluziona că comunicarea „este un ansamblu de acțiuni care au în comun transmiterea de informații în formă de mesaje, știri, semne sau gesturi simbolice, texte scrise ș.a.m.d. între doi indivizi, numiți interlocutori, sau, mai formal, emițător și receptor” [3].

Printre elementele comune incluse în definițiile date comunicării se înscriu și următoarele:

- comunicarea constituie procesul de transmitere de informații, idei, opinii, păreri, fie de la un grup, fie de la un individ, la altul;
- niciun tip de activitate, de la activitățile cotidiene până la activitățile complexe desfășurate la nivelul organizațiilor, nu poate fi conceput în afara procesului de comunicare.

Astfel, cele patru componente fundamentale ale procesului de comunicare sunt: emițătorul, canalul, informația, receptorul. Vom face referire la canalul comunicării – calea/mijlocul, suportul de transportare și distribuire a informației.

Canalele de comunicare sunt linii de comunicare reale sau imaginare, prin care se transferă informații. Totodată, atât emițătorul, cât și receptorul au nevoie de mijloace de percepție – coduri, limbi, dar și de dispozitive tehnice. Odată cu dezvoltarea societății mijloacele și canalele de comunicare au suferit schimbări: trecându-se de la un sistem primitiv la o civilizație postindustrială, însoțită de apariția a noi tipuri de canale de comunicare. Transferul natural de informații a fost completat treptat de către oameni de modalități artificiale. Canalele de comunicare nonverbale și verbale utilizează mijloace care sunt în mod natural inerente unei persoane. Datorită acestui fapt, devine posibil să transmiteți un mesaj semantic. Nonverbale și verbale sunt canalele de comunicare socială. Și prima dintre ele este cea mai veche.

Comunicarea interpersonală este comunicarea între oameni, complexă, în care canalele de transmisie și, respectiv, informațiile, sunt, de fapt, multiple (cuvinte, ton, intonație, emoții, gesturi, gânduri etc.) Rolurile între emițător și receptor se schimbă permanent, fluxul de informații funcționând, de fapt, în ambele sensuri, fiecare utilizând canale multiple pentru a transmite mesaje intercorelate și formulate în coduri diferite.

Comunicarea organizațională are rolul de procesare a informațiilor și mesajelor în vederea realizării obiectivelor individuale și comune ale angajaților organizației respective, care trebuie: să informeze, să armonizeze dinamica schimbărilor, să antreneze resursele umane în procesele din organizație, să creeze un climat plăcut de lucru, să faciliteze lucrul în echipă, să promoveze imaginea și perspectivele instituției/organizației și să dezvolte identitatea acesteia.

Tehnologia ca factor al schimbării sociale

Schimbarea este un element constant în viața socială. Toate societățile cunosc *schimbarea socială* – o modificare semnificativă în modelele culturii și în structura socială, care se reflectă în comportamentul social. Unele societăți se schimbă încet, altele se schimbă mai rapid. Forța motrice în schimbarea socială (un factor al schimbării sociale) îl constituie tehnologia, care duce la schimbări la nivel economic, în organizarea socială și în comportamentul social și interrelaționare.

Tehnologiile informaționale/ mijloacele de comunicare electronice, a căror dezvoltare a început în anii 50 ai sec.XX, oferă acces rapid și eficient la informație. Colectarea, stocarea, organizarea, procesarea, prezentarea și transmiterea informației „în format electronic fără limite spațiale sau temporale permite oamenilor accesul la datele dorite” [4, p.13], dar nu tinde, nicidecum, spre înlocuirea omului printr-o cyber mașină.

De la începuturile sale, acest tip de transmisie de mesaje a fost prezentat ca mijloc de depășire a distanței dintre subiecți. În plus, canalul de comunicații electronice a fost planificat să fie utilizat ca un depozit nu doar al informațiilor scrise, dar și orale. A fost o etapă instrumentală în dezvoltarea unei astfel de comunicări. A devenit posibilă în legătură cu realizările revoluției științifice și tehnologice. La utilizarea energiei electrice a fost rezolvată problema vitezei de transmitere a informațiilor. Și dacă mai devreme undele radio au călătorit cu viteza luminii, acum schimbul de mesaje globale este aproape instantaneu.

Incontestabil, tehnologiile moderne influențează dezvoltarea psihică și, într-un mod deosebit, comunicarea. Comunicarea virtuală se deosebește de cea tradițională și reală prin lipsa prezenței fizice și posibilității de atingere a interlocutorului. Prin Internet – rețeaua globală de calculatoare – se poate transmite vorbirea orală și scrisă, precum și imagini. În plus, canalele de comunicații electronice au rezolvat problema stocării mesajelor, ceea ce ne-a permis să intrăm într-o nouă etapă fără hârtie în dezvoltarea comunicațiilor sociale. Comunicarea cu persoane aflate la distanță, cu camera web și alte accesorii și programe permite comunicarea în direct în timp real (chat, comunicare verbală), ceea ce a dus la transformări ale relațiilor noastre cu ceilalți. Motivele aderării la rețelele virtuale (Facebook, Yandex, Twitter etc.) în mare parte țin de comunicare, fie că au drept scop depănarea unor amintiri, a unor evenimente din trecut, fie că e vorba de noile colaborări care tind spre menținerea unor relații cu perspectivă de viitor; toate se întrunesc în rețeaua virtuală și în rețelele de socializare. Fără îndoială, tehnologiile actuale de comunicare reprezintă o parte impunătoare și importantă a tehnologiilor informaționale care influențează comportamentul și modalitățile de lucru ale majorității populației din țările economic dezvoltate. Mai mult decât atât, organizațiile care se implică în comunicarea cu publicul completează și îmbunătățesc formele de prezentare clasice prin folosirea unor sisteme electronice care au avantajul că sunt mai flexibile, pot avea părți rezervate utilizatorilor interni sau deschise publicului larg, iar actualitatea este foarte facilă. Mijloacele TIC asigură un circuit al informației, elemente de conexiune inversă (feedback), de măsurare și apreciere, precum și elemente de evaluare a procesului de comunicare care au condus la anumite rezultate. Comunitățile online au devenit și o formă de comunicare suplimentară pentru persoanele care se cunosc în viața de zi cu zi. Nivelul de interacțiune și participare a membrilor variază în funcție de comunitate, de la adăugarea de comentarii, la blog, forum ș.a. Astăzi asistăm la un proces de conexiune între școlile din țară, biblioteci, alte servicii, la răspândirea cunoștințelor, abordarea unui învățământ personalizat și a unei pregătiri performante, la un proces de creare a locurilor de muncă și de dezvoltare a infrastructurii telecomunicațiilor [5, p.32-35].

Tehno-comunicarea produce reconfigurarea însăși a individualității: omul integrat în rețea își capătă dubla funcție – de emițător și receptor. Rezultă că interactivitatea este acel mecanism prin care individualitatea se transformă, devenind instabilă, multiplă și difuză. Anterior omul nu era decât un receptor disciplinat, care, când se confrunta cu un mesaj, îl putea accepta sau respinge (o carte, o emisiune televizată etc.). Astfel, existau mult mai puțini emițători, aceștia fiind autori omologați, înzestrați cu forța comunicațională. Astăzi lucrurile arată altfel: cel mai discret individ a devenit emițător măcar prin manipularea opțiunii, care să-i permită trecerea de la o configurație de semne la alta. Aceste manipulări impuse constrâng la un efort de redefinire continuă a eu-lui propriu. Prin urmare, putem afirma că modalitățile prin care societatea informațională reformează gândirea umană generează o nouă viziune asupra cunoașterii și modifică substanțial caracterul comunicării interpersonale. În secolul de progres continuu, e necesar de a forma și cultiva la copii atitudini față de cuceririle științifice și tehnice, capacități de aplicare a acestora în viața de toate zilele, deoarece aceste descoperiri se fac anume pentru ușurarea muncii și vieții oamenilor.

În concluzie, se remarcă o dependență reciprocă între tehnologie și schimbarea socială: astfel, afirmăm că rezultatul cunoștințelor științifice a dus la schimbarea socială, care, la rândul său, contribuie la progresul tehnologic; or, cunoștințele științifice duc la progrese tehnologice care au ca rezultat schimbarea socială.

Societatea informațională – un nou context al comunicării

Asistăm în ultimele decenii la o serie de fenomene și procese care caracterizează evoluția societății umane în ansamblul ei. Societatea informațională reprezintă o nouă etapă a civilizației umane, un nou mod de viața

calitativ superior care implică folosirea intensivă a informației în toate sferile activității și existenței umane, cu un impact economic și social major. Aceasta permite accesul larg al membrilor săi la informație, un nou mod de lucru și de cunoaștere, amplifică posibilitatea globalizării economice și a creșterii coeziunii sociale [6, p.1].

Societatea informațională este societatea unde crearea, distribuirea, utilizarea, integrarea și manipularea tehnologiilor reprezintă o activitate semnificativă economică, politică și culturală. Principalii factori ai acesteia sunt tehnologiile informaționale și de comunicare digitale, care au dus la o explozie informațională și schimbă profund toate aspectele organizării sociale, inclusiv economia, educația, sănătatea, democrația. Oamenii care au mijloacele de a participa la această formă de societate sunt uneori numiți cetățeni digitali, definiți de K.Mossberger ca fiind „aceia care folosesc Internetul în mod regulat și eficient”. Aceasta este una dintre numeroasele zeci de etichete care au fost identificate pentru a sugera că oamenii intră într-o nouă fază a societății.

Societatea informațională, în esență, este societatea care se bazează pe Internet. De asemenea, globalizarea este o consecință, cu prioritate a Internetului. Atunci se poate spune că globalizarea este un fenomen specific societății informaționale. Datorită legăturii dintre societatea informațională și globalizare, globalizarea este o consecință firească a societății informaționale, întrucât societatea informațională se dovedește a fi un proces care nu mai poate fi oprit; globalizarea este și ea un proces inevitabil.

Vom identifica câteva dintre caracteristicile comunicării în societatea informațională, adică în cadrul societății în care comunicarea este în mare măsură intermediată de computer, iar gestionarea informației, ca și transformarea oricărei informații în informație digitalizată transmisibilă pe Internet, este de asemenea facilitată. Trebuie adăugat însă că, în cadrul interacțiunii comunicaționale mediate de computer, nu doar mesajul și sensurile atașate lui sunt re-create de către mediul în care comunicarea are loc, ci chiar identitatea comunicatorilor este re-creată de către acest mediu. Spațiul virtual este unul al unei morfologii a comunicării cu totul aparte [7, p.115].

Digitizarea informației înseamnă că aproape orice poate fi descompus astăzi în pachete informaționale și transmis dincolo de granițele spațiale, ajungând la destinatari într-o varietate de contexte mult mai mare decât în trecut.

Accesul la informație facilitat de Internet are un impact deosebit asupra formării unor noi mentalități, caracterizate prin disponibilități specifice de receptare a anumitor informații drept sursă de cunoaștere. Investirea cu încredere a unei informații are loc astăzi din ce în ce mai mult la nivel intercultural.

În cadrul spațiului virtual, acțiunile noastre sunt continuu supravegheate prin mijloace informatice, actele noastre de comunicare (accesarea unor site-uri, de exemplu) fiind grupate pentru a ni se crea un profil comercial sau de altă natură, în funcție de care anumite instituții cu caracter comercial (sau, mai rar, chiar politic) își adaptează strategiile de piață, inclusiv oferta publicitară online. Drept urmare, ceea ce se întâmplă la nivelul societății - rețea, după cum o numește Manuel Castells, este nu doar o re-creare a mesajului, ci chiar o re-creare a participanților la comunicare, atât în ceea ce privește identitatea lor externă, cât și în ceea ce privește identitatea lor internă, modul cum se privesc pe ei înșiși [8].

În contextul noilor relații virtuale, al standardelor de competitivitate, apar noi semne de întrebare: Ce se va întâmpla cu diversitatea culturală? Nu va interveni o izolare a omului care lucrează acasă cu ochii ațintiți pe ecran? Cum se garantează diversitatea culturală și multitudinea limbilor? Cum putem menține micile și marile secrete? Pentru cine, de către cine și cum se va schimba sistemul educațional?

Vom face referire în cele ce urmează la sistemul educațional. Analizând situația, odată cu apariția Internetului în anii '90 s-au creat condiții pentru lărgirea utilizării programelor educaționale de la un acces local la un acces la distanță. Acesta se poate considera primul model de e-Learning care respectă cerințele unui astfel de sistem definit anterior. Acest prim model este denumit e-Learning 1.0. Termenul „e-Learning 2.0” este utilizat pentru a se referi la noi moduri de a gândi despre e-Learning-ul inspirat de apariția de Web 2.0. E-Learning 2.0 utilizează instrumente Web 2.0 în procesul de predare. Termenul „Web 2.0” se referă la a doua generație de dezvoltare web și design, care are scopul de a facilita comunicarea, schimbul de informații sigure, interoperabilitatea, precum și colaborarea pe World Wide Web, utilizarea pe scară largă a tehnologiilor informaționale, a calculatoarelor și a telecomunicațiilor, în scopul facilitării comunicării pe plan național și internațional, precum și pentru promovarea accesului la diverse resurse: biblioteci, arhivele de date și alte depozite de informații deținute de organizații private sau publice.

Pandemia COVID-19 a avut un impact fără precedent asupra tuturor activităților umane, inclusiv asupra tuturor nivelurilor de educație și învățare din întreaga lume. Prin intermediul analizei tranzacționale s-a identificat posibilitatea de transpunere în comunicare virtuală, identificarea dimensiunilor spațiului virtual sub aspect: social (rețele de socializare), personal (empatia, nivelul stimei de sine, perceperea Eu-lui) și educațional (TIC în educație) [9, p.9]. La nivelul instituțiilor școlare, tehnologiile moderne au fost utilizate în scopul asigurării circuitelor de conexiune inversă, externă și internă, necesare pentru autoreglarea activității educaționale pe tot parcursul desfășurării acesteia, în funcție de nivelul (calitativ și cantitativ) de participare a beneficiarilor direcți și indirecti.

Putem afirma că secolul XXI este secolul celor care au deschis ochii și pe abecedar și pe calculator, secolul celor care știu să se adapteze noilor cerințe ale Societății Informaționale, dar și secolul în care statele și guvernele lor vor trebui să aibă grijă ca cetățenii să fie pregătiți și să accepte să trăiască într-o Societate Informațională. Această societate poate conduce la un nou tip de polarizare la nivel mondial, deosebit de periculoasă pentru evoluția viitoare a omenirii: pe lângă acumulările de capital, de bogății, se poate acumula și capitaliza și informație și cunoștințe. Iar „Informația înseamnă Putere”. Guvernele statelor, societatea civilă, cetățenii trebuie să acționeze pentru ca aceasta să nu se concentreze în mâinile unui singur om, ale unui singur grup social sau ale unei singure națiuni. Este de datoria tuturor de a milita pentru folosirea acestor tehnologii în vederea creșterii și dezvoltării colaborării internaționale, dezvoltării comunicării și apropierii dintre oameni, pentru acordarea de șanse egale cetățenilor la startul unei competiții mondiale.

Impactul tehnologiilor asupra procesului de comunicare (avantaje, dezavantaje)

Progresul susținut de o bază tehnologică din ce în ce mai puternică își face loc în viața cotidiană a oamenilor, obligându-i să facă mereu față cerințelor actualității. Incontestabil, tehnologiile moderne influențează dezvoltarea psihică și, într-un mod deosebit, comunicarea.

Semnificația mesajului transmis între doi sau mai mulți comunicatori este influențată într-o măsură considerabilă de mediul în care comunicarea are loc. Datorită faptului că interacțiunea comunicativă are loc oarecum independent de granițele spațiale, în cadrul societății informaționale responsabilitatea pentru mesajul transmis celuilalt se definește în raport cu alte repere. Nu poți fi sigur că ceea ce transmiți este înțeles într-o manieră oarecum apropiată de ceea ce anticipezi. Spațiul virtual, ca spațiu al comunicării, este unul autonom în raport cu comunicatorii, singurul element care îi unește pe comunicatori fiind disponibilitatea de a comunica [10, p.11].

Comunicarea virtuală ori digitală este convenabilă și printre cele mai evidente avantaje putem menționa: rapiditatea digitală, simplitatea în expunerea limbajului, nelimitarea geografică, accesibilitatea informativă în diferite domenii, asigurarea comunicării între persoanele care se cunosc în viața cotidiană, alegerea liberă pentru întreținerea sau încetarea comunicării virtuale cu anumite persoane.

Învățarea prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare a determinat apariția termenului e-learning, care reprezintă învățarea realizată cu ajutorul calculatorului, conectat la Internet, ceea ce oferă elevilor un prilej de a învăța aproape oricând și oriunde. Activitatea prin mijloace de comunicare electronică în sistemul educațional a devenit o constantă a ultimelor decenii, un suport alternativ de învățare. Profesorul nu mai deține monopolul cunoașterii, dincolo de domenii specializate. În acest sens, apreciem că elevul obține mai ușor informația din medii de lucru variate, spațiul electronic reprezentând un modelator eficient al învățării.

În domeniul educației, comunicarea virtuală ocupă un loc important, având ca repere platformele educaționale (Moodle e-learning, AeL – Advanced Elearning, iTeach etc.). Instruirea prin intermediul noilor tehnologii a devenit prioritară, accesibilă și foarte eficientă. Posibilitatea de a completa prin exemple video conținutul teoretic predat elevilor ori studenților confirmă avantajul și necesitatea susținerii TIC în educație. Skype-ul, messenger-ul, viber-ul, e-mail-ul etc. sunt utilizate pentru informare, transmiterea informațiilor, lucrărilor de laborator ori anunțurilor.

O nouă tendință modernă de învățare și comunicare virtuală se referă la M-learning (învățarea mobilă), cu accesarea informației prin intermediul telefonului mobil. Învățarea mobilă susține obiectivele educaționale care au legătură cu administrarea eficientă a sistemelor școlare și îmbunătățește comunicarea [11, p.484-486].

Utilizarea resurselor educaționale deschise și a altor tehnologii, oportunitățile de învățare online pot reduce costurile asociate cu materialele necesare instruirii și permit utilizarea mai eficientă a timpului profesorului. Astăzi putem vorbi despre o învățare combinată care îmbină oportunitățile de învățare față în față cu cele de învățare online. Modul în care are loc învățarea online și integrarea în curriculum pot varia în funcție de disciplină, școală. Relația de comunicare între cele două părți este personalizată, adaptată fiecărui elev digitalizat, necesităților acestuia. Astfel, se realizează o personalizare a învățării.

Un aspect important este organizarea activității manageriale la nivel de instituție/organizație, asigurată prin implementarea unei strategii de comunicare eficientă cu beneficiarii direcți și indirecti, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor informaționale, pentru a asigura siguranța, adaptarea față de schimbările continue, susținerea moralului, creșterea motivației, consolidarea încrederii. Anume comunicarea clară și inspirată menține entuziasmul în echipă și asigură realizarea obiectivelor, performanța. Avantajele utilizării tehnologiilor moderne în activitatea profesională facilitează lucrul individual, analiza, sinteza, comparația, clasificarea informațiilor, luarea deciziilor, algoritimizarea, dezvoltarea încrederii în sine, în forțele proprii.

În comunicarea tehnologică se constată transformări radicale ale sociabilității. Una dintre aceste transformări ține de pierderea sentimentului identității. Interfețele, programele cu care lucrăm ne obligă să abandonăm o parte din personalitatea noastră pentru a ne conforma unor coduri, reguli, proceduri de interactivitate. Nu ne mai putem poziționa drept noi înșine în raport cu aceste interfețe, așa cum noile sisteme de comunicare permit participanților comunicării să treacă peste procedura identificării prealabile indispensabile. Vorbirea anonimă devine o formă obișnuită de comunicare în rețea, acest joc subminând însă identitatea individului printr-o multiplicare scăpată de sub control. Sherry Turkle, profesor de studii sociale în domeniul științei și tehnologiei, avertizează că „atunci când vorbim prin intermediul unor dispozitive electronice uităm cât de esențială este conversația față în față pentru relațiile, creativitatea și capacitatea noastră de empatie”.

Sporirea facultăților de comunicare și a accesului la informații dau naștere unei societăți calitativ diferite care se confruntă cu probleme noi, precum supraîncărcarea informațională și necesitatea creării de noi forme de reglementare pentru a controla fluxul de informații între persoane, organizații, companii sau țări. În consecință se extinde și se consolidează diversitatea canalelor de comunicare, care transmit diverse informații către consumatori, partenerii de afaceri, instituțiile guvernamentale, organizații etc.

Printre dezavantaje vom menționa și problemele legate de vâz, formarea dependenței de calculator, surmenaj, dar și reducerea comunicării interumane. În consecință, aprofundarea personalității în lumea virtuală poate duce la „pericolul formării personalității înstrăinate de normele morale cu toate consecințele sale” [12, p.144].

Printre dezavantajele comunicării în mediul online, vom face referire și la:

- nesiguranța față de persoana cu care are loc comunicarea;
- identitatea necunoscută a interlocutorului;
- incapacitatea de a identifica dacă interlocutorul este sincer, onest;
- incapacitatea de a comunica nonverbal și prin intermediul gesturilor;
- feedback-ul în urma mesajelor pe care le transmiți nu poate lua decât forma unui mesaj de răspuns scris sau verbal, ceea ce în raport cu comunicarea directă, față în față, reprezintă foarte puțin din punctul de vedere al autorității în comunicare.

Conversația față în față favorizează relațiile interumane mult mai bine decât prin intermediul mesageriei instantanee și al mesajelor text. Ea reprezintă o experiență completă care implică amintiri, imagini mentale, idei sau alegerea unor răspunsuri.

Este important să conștientizăm că dispozitivele electronice pe care le folosim pentru comunicare ne distrag atenția de la aspectele importante ale vieții, îndepărtându-ne unii de alții, iar pentru a nu pierde de tot relațiile adevărate este necesar să se identifice un echilibru între lumea reală și cea virtuală, între socializarea online și cea reală, între jocurile reale și cele virtuale.

Concluzii

Modul în care tehnologia sculpează arhitectura creierului nostru este acela că doar în funcție de timpul petrecut și de activitățile desfășurate pe dispozitivele tehnologice putem vorbi de efecte benefice sau nocive. Un lucru este cert: trăim într-o perioadă în care trebuie să ne adaptăm „sănătos” la dezvoltarea galopantă a tehnologiei. În cazul utilizării tehnologiei nu putem face evaluări globale: dezvoltarea tehnologică este benefică sau nocivă; mai degrabă ar trebui să ne educăm cu privire la utilizarea eficientă a acesteia. Preferința copiilor, tinerilor pentru utilizarea mijloacelor tehnologice ar trebui utilizată cu scopul de a-i motiva și implica în sarcini curriculare și extracurriculare, orientare profesională, asigurarea unui viitor sigur.

Referințe:

1. IOSIFESCU, Ș. (coord.). *Management educațional pentru instituțiile de învățământ*. București: IȘE-MEC, 2001.
2. *Ibidem*.
3. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Comunicare>

4. BĂLĂNUȚĂ, M. Rolul tehnologiilor informaționale în dezvoltarea durabilă. În: *Didactica Pro*, 2003, nr.6 (22), p.11-13.
5. PALADI, A., MACRINICI, S. Comunicarea virtuală. Avantaje și dezavantaje. În: *Materialele Conferinței „Integrare prin cercetare și inovare”*. Chișinău, 28-29 septembrie 2016. Vol II, p.32-35.
6. GORGAN, L. Întreprinderea modernă în contextul trecerii la Societatea Informațională. În: *Materialele Conferinței științifice a studenților Universității Creștine „D.Cantemir”* secțiunea „Aspecte economice, globale, europene și naționale”. București, 13 mai 2011.
7. IOSIFESCU, Ș. *Op.cit.*
8. PALADI, A., MACRINICI, S. *Op.cit.*
9. *Ibidem.*
10. CHIRIAC, H.C. Trăsături ale comunicării în societatea informațională. In: *Sciences of Communications*, Tome I, 2008.
11. ROȘAN, A. *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*. Iași: Polirom, 2015, p.484-486.
12. COJOCARU, V. *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău: Lumina, 2004. 336 p.

Date despre autor:

Silvia MACHIDON, doctorandă, Școala doctorală Științe Sociale și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: macsilvusca@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3780-1122

Prezentat la 04.06.2021